

Aeacidae Chiron, ego sum praeceptor Amoris ;
saevus uterque puer, natus uterque dea.

Sed tamen et tauri cervix oneratur aratro ;
frenaque magnanimi dente teruntur equi : 20
et mihi cedit Amor, quamvis mea vulneret arcu
pectora iactatas excutiatque faces.

Quo me fixit Amor, quo me violentius ussit,
hoc melior facti vulneris ultor ero.

Non ego, Phoebe, datas a te mihi mentiar artes, 25
nec nos aerae voce monemur avis

nec mihi sunt visae Clio Cliusque sorores
servanti pecudes vallibus, Ascra, tuis.

Usus opus movet hoc ; vati parete perito !
Vera canam. Coeptis, mater Amoris, ades ! 30

Este procul, vittae tenues, insigne pudoris,
quaeque tegis medios instita longa pedes !

Nos Venerem tutam concessaque furta canemus,
inque meo nullum carmine crimen erit. 34

Aufbau des Lehrwerkes

Principio, quod amare velis, reperire labora, 35
 qui nova nunc primum miles in arma venis;
 proximus huic labor est placitam exorare puellam;
 tertius, ut longo tempore duret amor. 38

*Wo man ein Mädchen kennen lernt (invenire)**Rom als geeignetes „Jagdrevier“*

Haec tibi non tenues veniet delapsa per auras: 43
 quaeranda est oculis apta puella tuis.
 Scit bene venator, cervis ubi retia tendat ; 45
 scit bene, qua frendens valle moretur aper.
 Aucupibus noti frutices. Qui sustinet hamos,
 novit, quae multo pisce natentur aquae.
 Tu quoque, materiam longo qui quaeris amori,
 ante frequens quo sit disce puella loco. (..)50
 Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas, 55
 “haec habet”, ut dicas “quidquid in orbe fuit”.
 Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
 aequore quot pisces, fronde teguntur aves,
 quot caelum stellas, tot habet tua Roma puellas:
 mater in Aeneae constitit urbe sui. 60

“Die Damen spielen ohne Gage mit”

Sed tu praecipue curvis venare theatri:	89
haec loca sunt voto fertiliora tuo.	90
Illic invenies, quod ames, quod ludere possis, quodque semel tangas, quodque tenere velis.	
Ut redit itque frequens longum formica per agmen, granifero solitum cum vehit ore cibum,	
aut ut apes saltusque suos et olentia nactae	95
pascua per flores et thyma summa volant, sic ruit ad celebres cultissima femina ludos.	
Copia iudicium saepe morata meum est.	
Spectatum veniunt, veniunt, spectentur ut ipsae;	
ille locus casti damna pudoris habet.	100

Nec te nobilium fugiat certamen equorum : 135

multa capax populi commoda Circus habet.

Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris,

nec tibi per nutus accipienda nota est :

proximus a domina nullo prohibente sedeto,

iunge tuum lateri, qua potes, usque latus. 140

Et bene, quod cogit, si nolit, linea iungi,

quod tibi tangenda est lege puella loci.

Hic tibi quaeratur socii sermonis origo,

et moveant primos publica verba sonos:

cuius equi veniant, facito, studiose, requiras ; 145

nec mora, quisquis erit, cui favet illa, fave !

At cum pompa frequens caelestibus ibit eburnis,

tu Veneri dominae plaude favente manu.

Utque fit, in gremium pulvis si forte puellae

deciderit, digitis excutiendus erit ; 150

etsi nullus erit pulvis, tamen excute nullum :

quaelibet officio causa sit apta tuo.

Pallia si terra nimium demissa iacebunt,
collige et immunda sedulus effer humo:
protinus, officii pretium patiente puella 155
contingent oculis crura videnda tuis.
Respice praeterea, post vos quicumque sedebit,
ne premat opposito mollia terga genu.
Parva levis capiunt animos: fuit utile multis
pulvinum facili composuisse manu; 160
profuit et tenui ventos movisse tabella
et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
Hos aditus Circusque novo praebebir amor
sparsaque sollicito tristis harema foro.
Illa saepe puer Veneris pugnavit harena 165
et, qui spectavit vulnera, vulnus habet:
dum loquitur tangitque manum poscitque libellum
et quaerit posito pignore, vincat uter,
saucius ingemuit telumque volatile sensit
et pars spectati muneris ipse fuit. 170

Dant etiam positis aditum convivium mensis : 229

est aliquid praeter vina, quod inde petas.(..)

Vina parant animos faciuntque caloribus aptos : 237

cura fugit multo diluiturque mero.

Tunc veniunt risus, tum pauper cornua sumit,

tum dolor et curae rugaque frontis abit. 240

Tunc aperit mentes aevo rarissima nostro

simplicitas, artes excutiente deo.

Illic saepe animos iuvenum rapuere puellae,

et Venus in vinis ignis in igne fuit.

Hic tu fallaci nimium ne crede lucernae : 245

iudicio formae noxque merumque nocent.

Luce deas caeloque Paris spectavit aperto,

cum dixit Veneri „vincis utramque, Venus“.

Nocte latent mendae vitioque ignoscitur omni,

horaque formosam quamlibet illa facit. 250

Consule de gemmis, de tincta murice lana,

consule de facie corporibusque diem.

Wie man ein Mädchen gewinnt (capere)

Nunc tibi, quae placuit, quas sit capienda per artes,
 dicere praecipuae molior artis opus. (...) 266

Prima tuae menti veniat fiducia, cunctas 269
 posse capi: capies, tu modo tende plagas. 270

Vere prius volucres taceant, aestate cicadae,
 Maenalius lepori det sua terga canis,
 femina quam iuveni blande temptata repugnet;
 haec quoque, quam poteris credere nolle, volet.

Körperpflege

Forma viros neglecta decet; Minoida Theseus
 abstulit, a nulla tempora comptus acu; 510

Hippolytum Phaedra, nec erat bene cultus, amavit;
 cura deae silvis aptus Adonis erat.

Munditie placeant, fuscentur corpora Campo.
 Sit bene conveniens et sine labe toga.

Lingula ne rigeat ; careant rubigine dentes ; 515
 nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.

Nec male deformat rigidos tonsura capillos :
 sit coma, sit trita barba resecta manu.

Et nihil emineant et sint sine sordibus ungues,
 inque cava nullus stet tibi nare pilus. 520

Nec male odorati sit tristis anhelitus oris,
 nec laedat naris virque paterque gregis.

Cetera lascivae faciant, concede, puellae,
 et si quis male vir quaerit habere virum.

Versprechen, Schwüre, Tränen

Nec timide promitte : trahunt promissa puellas. 631

 Pollicito testes quoslibet adde deos !

Iuppiter ex alto periura ridet amantum

 et iubet Aeolios inrita ferre notos.

Per Styga Iunoni falsum iurare solebat 635

 Iuppiter: exemplo nunc favet ipse suo.

Expedit esse deos et, ut expedit, esse putemus;

 dentur in antiquos tura merumque focos.

Nec segura quies illos similisque sopori

 detinet. Innocue vivite, numen adest. (..) 640

Fallite fallentes ! Ex magna parte profanum 645

sunt genus : in laqueos, quos posuere, cadant !

Et lacrimae prosunt. Lacrimis adamanta movebis : 659

fac madidas videat, si potes, illa genas ! 660

Si lacrimae - neque enim veniunt in tempore semper -

deficient, uncta lumina tange manu !

Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?

Illa licet non det, non data sume tamen.

Pugnabit primo fortassis, et "improbe" dicet: 665

Pugnando vinci se tamen illa volet.

Tantum ne noceant teneris male rapta labellis,

Neve queri possit dura fuisse, cave.

Oscula qui sumpsit, si non et cetera sumet,

Haec quoque, quae data sunt, perdere dignus
erit.

Quantum defuerat pleno post oscula voto?

Ei mihi, rusticitas, non pudor ille fuit. 672

Vim licet appelles, grata est vis ista puellis:

Quod iuvat, invitae saepe dedisse volunt. 674

Abschluß des Buches I (Vers 755/756, 771/772)

Finiturus eram. Sed sunt diversa puellis 755

Pectora. Mille animos excipe mille modis.

Pars superat coepti, pars est exhausta laboris. 771

Hic teneat nostras ancora iacta rates.

Proömium Buch II

Dicite „io Paeon!“ et „io“ bis dicite „Paeon!“ 1

Decidit in casses praeda petita meos.

Laetus amans donat viridi mea carmina palma

praelata Ascraeo Maeonioque seni. (..) 4

Non satis est venisse tibi me vate puellam: 11

arte mea capta est, arte tenenda mea est.

Nec minor est virtus, quam quaerere, parta tueri :

casus inest illic, hoc erit artis opus.

Wie man sich die Gunst der Geliebten erhält (tenere)

Liebeszauber

Fallitur, Haemonias si quis decurrit ad artes

datque, quod a teneri fronte revellit equi. 100

Non facient, ut vivat amor, Medeides herbae

mixtaque cum magicis nenia Marsa sonis :

Phasias Aesoniden, Circe tenuisset Ulicem,

si modo servari carmine posset amor.

Nec data profuerint pallentia philtera puellis: 105

philtera nocent animis vimque furoris habent.

Sit procul omne nefas ! Ut ameris, amabilis esto !

Quod tibi non facies solave forma dabit.

Sis licet antiquo Nireus adamatus Homero

Naiadumque tener crimine raptus Hylas, 110

ut dominam teneas nec te mirere relictum,

ingenii dotes corporis adde bonis !

Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos,

fit minor et spatio carpitur ipsa suo.

Nec violae semper nec hiantia lilia florent, 115

et riga amissa spina relictata rosa.

Et tibi iam venient cani, formose, capilli

iam venient rugae, quae tibi corpus arent.

Iam molire animum, qui duret, et adstrue formae :

solus ad extremos permanet ille rugos. 120

Nec levis ingenuas pectus coluisse per artes

cura sit et linguas edidicisse duas :

non formosus erat, sed erat facundus Ulixes,

et tamen aequoreas torsit amore deas.

O quotiens illum doluit properare Calypso

remigioque aptas esse negavit aquas. (..)

Ergo age, fallaci timide confide figurae, 143

quisquis es, aut aliquid corpore pluris habe !

Proöm Buch III

Arma dedi Danais in Amazonas. Arma supersunt, 1
 quae tibi dem et turmae, Penthesilea, tuae.
 Ite in bella pares ! Vincant, quibus alma Dione
 faverit et, toto qui volat orbe, puer.
 Non erat armatis aequum concurre nudas ; 5
 sic etiam vobis vincere turpe, viri.
 Dixerit e multis aliquis „quid virus in anguis
 adicis et rabidae tradis olive lupae ?“
 Parcite paucarum diffundere crimen in omnes;
 spectetur meritis quaeque puella suis. 10

Rom - einst und jetzt

Ordior a cultu: cultis bene Liber ab uvis 101
 provenit, et culto stat seges alta solo.
 Forma dei munus; forma quota quaeque superbit ?
 Pars vestrum tali munere magna caret.
 Cura dabit faciem. Facies neglecta peribit, 105
 Idaliae similis sit licet illa deae.
 Corpora si veteres non sic coluere puellae,
 nec veteres cultos sic habuere viros:

si fuit Andromache tunicas induta valentes,
quid mirum ? duri militis uxor erat. 110

Scilicet Aiaci coniunx ornata venires,
cui tegimen septem terga fuere boum !

Simplicitas rudis ante fuit. Nunc aurea Roma est
et domiti magnas possidet orbis opes.

Aspice, quae nunc sunt, Capitolia, quaeque fuerunt :
alterius dices illa fuisse Iovis.

Curia consilio nunc est dignissima tanto:
de stipula Tatio regna tenente fuit.

Quae nunc sub Phoebō ducibusque Palatia fulgent,
quid nisi araturis pascua bubus erant ? 120

Prisca iuvent alios, ego me nunc denique natum
gratulor : haec aetas moribus apta meis,

non quia nunc terrae lentum subducitur aurum

lectaque diverso litore concha venit,
nec quia decrescunt effosso marmore montes, 125

nec quia caeruleae mole fugantur aquae,
sed quia cultus adest nec nostros mansit in annos
rusticitas priscis illa superstes avis.

Epilog

Lusus habet finem. Cygnis descendere tempus

duxerunt collo qui iuga nostra suo. 810

Ut quondam iuvenes, ita nunc, mea turba, puellae

inscribant spoliis: „Naso magister erat.“